

EXPLORACIÓ D'UN ABRIC PREHISTÒRIC A LES GABARRES, TERME DE CALONGE

En una vall tancada que hi ha en plenes Gabarres, dins del terme municipal de Calonge, vàrem descobrir, el juliol de l'any 1945, un abric prehistòric, del qual parlarem tot seguit.

La descoberta ocorregué durant una excursió que fèiem amb diversos dels amics que formen part del «Cau de la Costa Brava», Museu Municipal de Palamós,¹ amb l'intent de localitzar la capella de Sant Esteve, només coneguda per referències orals, i que no apareix citada en el *Nomenclátor Històric* d'En Montsalvatge publicat en els volums XVI, XVII i XVIII de les *Noticias Históricas*, ni en el *Nomenclátor Geogràfico-Històric* de N'Alsius i d'En Pujol, ni tampoc en la *Geografia* d'En Botet i Sisó, obres totes elles referents a la província de Girona. La capella — la construcció actual és del segle XVI o del XVII, avui en ruïnes — vàrem trobar-la enfilant un camí que arrenca de la carretera de Calonge a Romanyà de la Selva, cap al quilòmetre 6'5. Aquest camí s'endinsa per una vall molt poblada de bosc, de pins i de sureres, i tirant enllà, passant prop de can Artigues, ens conduí al Mas Rosselló. Preguntant al masover i propietari, En Joan Bona, per coses velles, ens va donar la nova del forat o amagatall que més tard anomenàrem «abric de Can Rosselló». En Joan Bona ens contà que durant la guerra civil s'hi havien refugiat els seus fills per a alliberar-se del servei, i que en netejar-lo en part sortiren alguns ossos de les terres que tragueren del forat.

L'abric de Can Rosselló, doncs, es troba a uns vint-i-cinc minuts del mas del mateix nom que hi ha abans d'arribar-hi. Està situat en els boscos de Ruàs, en el vessant que mira al SO. a rampeu d'un

1. Venien amb nosaltres En Lluís Barceló i Bou, En Benet Morera, En Joan Juncà i En Baldomer Petit, tots ells bons amics de Palamós.

contrafort que baixa de la muntanya de Can Mont, massís que separa aquesta vall de la de Calonge pel costat de Llevant. Els límits d'aquesta depressió són, per tant, les muntanyes de Sant Cebrià dels Alls cap al NNO., que sobrepassen els 300 m. i tanquen la vall als vents de tramuntana. Al Sud queda limitada per una successió de monticles que són la continuació de la serra Serrallonga, la qual s'inicia a Romanyà i segueix en direcció a la costa. Aquests monticles que priven la vista del mar són: el turó Masnou, de 166 m.; el turó Cruanyes, de 157, i el turó Brossa, l'alçària del qual desconeixem, però que és inferior a la dels altres. Des de l'abric es veuen les masoveries Can Riera i el Molí de Dalt. Al peu de la serra corre la riera de Cabanyes o dels Molins, de la qual és tributària una torrentera que baixa de cap a Sant Cebrià dels Alls i passa pel fons de la vall de Can Rosselló. A l'Est limita amb la muntanya de Can Mont, que és un massís molt gran, d'uns 297 m. en el seu punt més elevat. A la muntanya de Can Mont hi ha un poblat ibèric que hem donat a conèixer recentment. I finalment, pel cantó de Ponent, la vall queda rodejada per les muntanyes de Romanyà de la Selva, que oscillen a l'entorn d'uns 300 m., en bona part incendiades durant l'estiu d'enguany.

La vegetació hi és exuberant, amb boscos d'alzines, pins i sureres, i amb matolls de bruc i cirerers d'arboç que els fan impenetrables en molts sectors.

L'abric consisteix en una cavitat que, un cop netejada bé, tenia uns 2'60 m. de fondària màxima, per uns 2'40 d'amplada (làm. 1, a). L'alçària mitjana, presa al mig de la cavorca, era d'uns 1'50 m. Està constituït per uns quants blocs de grans proporcions, arrodonits pel desgast de les aigües, i de formació granítica, que en caure els uns damunt dels altres han format una cavitat entre ells. En el vessant SO. de la muntanya de Can Mont són molt abundants els blocs granítics; alguns d'ells, isolats, tenen una considerable grandària i presenten formes estranyes, curioses, que de lluny criden força l'atenció; altres, en canvi, són quasi rodons com una bola. També hi ha una sèrie de rocs semblants cap a la part de Romanyà. Per això pensem que es poden trobar altres forats per la rodalia, l'exploració dels quals pugui donar algun resultat des del punt de vista arqueològic. Per ara, l'únic forat amb troballes ha estat aquest de l'abric de Can Rosselló.

L'entrada es troba orientada a Migdia i té cap a 1 m. d'ample per 0'60 m. d'altura (làm. 1, b). Iniciarem l'excavació el mateix dia de la

a) Abric de Can Rosselló. Conjunt de l'agrupament de blocs de granit que han donat lloc a l'abric. — *b)* Abric de Can Rosselló. Forat d'entrada.

(Fots. Oliva.)

visita — 8 de juliol de 1945 —, amb els amics de Palamós, però com que ens mancaven els sedassos decidírem continuar-la un altre dia. Hi havíem recollit alguns ossos humans i fragments de volta craneana. Posteriorment visitaren l'abric els amics de Palamós, i un mes més tard, ajudat per un peó, vaig excavar-lo del tot en dues jornades.

El resultat fou el següent. Al sòl de l'abric hi havia algunes pedres i brossa, i a sota, la terra la qual excavàrem fins a una fondària d'uns 0'45 m. Garbellada la terra obtinguérem un total de deu fragments molt petits de terrissa de diferents gruixàries, alguns d'ells molt fins i de superfície pulimentada, amb granets de feldespat i mica en la seva secció. L'aspecte, constitució i tècnica d'aquesta ceràmica són els mateixos de la que apareix en tots els megalits i en les coves d'idèntica cultura; molta quantitat d'ossos humans esmicolats, inclassificables; d'altres fragments corresponen a ossos llargs; dos queixals i set trossets de volta craneana. A més, carbons i dos petits, insignificants, estellicons de sílex, completament atípics. Hi ha un tros d'os que té unes ratlles incises horitzontals.

Dintre l'abric, arrimada a un costat, hi havia una llosa plana d'1'25 m. de llarg i de 0'80 d'ample; i cap al mig del terreny fèrtil, una sèrie de pedres arrodonides com si limitessin l'enterrament; en aquest cas, la llosa serviria de coberta a la inhumació; però les pedres estaven totes somogudes, i no es pogué deduir una cosa certa. Les troballes es feien sempre cap a la part central. Pels extrems, en què el sòl de la roca natural i el sostre quasi s'ajunten, el terreny era estèril.

Ès llàstima que s'utilitzés aquest abric per a refugiar-s'hi els nois de Can Bona durant la guerra civil, car en netejar-lo llençaren a l'exterior part de les terres del sediment i amb elles una quantitat d'ossos humans i bona part d'un crani força sencer, segons informació del masover, En Joan Bona.

En aquesta ocasió no teníem a mans la màquina fotogràfica. Les fotografies que es publiquen vàrem obtenir-les l'hivern passat quan, amb motiu d'una excursió a Castell Barri, poblat ibèric de la muntanya de Can Mont, ens arribàrem fins a l'abric de Can Rosselló en companyia d'En Baldomer Petit i d'En Roger Deulofeu, de Palamós. La nostra sorpresa fou trobar-lo ocupat per un llenyataire anomenat Narcís Corominas (a) *el Paler*, de Palamós, el qual, fent vida troglodita s'havia aparellat la cavorca tapant bé els forats i esgreis per evitar l'entrada de

les aigües i fent una petita paret als costats de l'entrada. Hi passà tot el temps necessari per a estassar aquells boscos.

La cronologia d'aquest abric d'enterrament creiem que pot situar-se en la mateixa època dels monuments megalítics escampats per aquelles muntanyes dels voltants, com són els dòlmens de Romanyà de la Selva, a part de la magnífica galeria coberta de la Cova d'En Daina ; el sepulcre de corredor de Puig-ses-Forques (Calonge) ; la cista del Montagut (Palamós), i l'agrupació dels sis exemplars de Fitor (Fonteta), ja una mica més apartat.

Les troballes que, com hem dit, resultaren de força pobresa, es guarden al Museu Municipal de Palamós, anomenat «Cau de la Costa Brava».

Tenim ganes d'explorar altres regions del país, en aquest indret de les Gabarres, amb la confiança de trobar-hi quelcom més.

MIQUEL OLIVA I PRAT

Museu Arqueològic Provincial, Girona.